

مباحث نو در

آموزش و پرورش تطبیقی

تالیف:

دکتر بهاره عزیزی نژاد

استادیار دانشگاه پیام نور

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۲

سرشناسه	: عزیزى نژاد، بهاره، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پديدآور	: مباحث نو در آموزش و پرورش تطبيقى / تاليف بهاره عزيزى نژاد.
مشخصات نشر	: تهران : آواى نور، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهرى	: ۲۴۰ ص.: مصور، نمودار.
شابک	: 978-600-309-064-4
وضعيت فهرست نویسى	: فیا
موضوع	: آموزش و پرورش — مطالعات تطبيقى
رده بندى کنگره	: ۱۳۹۲ ۲م۴۳ع/۱۷۱B
رده بندى ديويى	: ۳۷۰/۱
شماره کتابشناسى ملي	: ۳۴۵۱۸۴۴

مباحث نو در آموزش و پرورش تطبيقى

تاليف: دكتر بهاره عزيزى نژاد

ناشر: انتشارات آواى نور

صفحه آرا: منير السادات حسيني

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

صحافى: نشاط

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۶۴-۴

■ نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری

پلاک ۹۹، تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵، ۰۹۱۲۲۰۰۴۵۵۷ - نمابر: ۰۶۶۴۸۰۸۸۲

■ نمایندگی فروش: تهران، خیابان انقلاب، شماره ۱۲۱۲، کتابفروشی گوتنبرگ

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۱۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
---------------	----

بخش اول : کلیات آموزش و پرورش تطبیقی

فصل اول: رویکرد علمی به آموزش و پرورش تطبیقی.....	۱۵
تعریف آموزش و پرورش تطبیقی.....	۱۹
اهداف آموزش و پرورش تطبیقی.....	۲۲
اصول عمومی آموزش و پرورش تطبیقی.....	۲۹
مسائل مورد بررسی در حیطه آموزش و پرورش تطبیقی.....	۳۶

فصل دوم: سیر تکوین و تطور تاریخی آموزش و پرورش تطبیقی.....

دوره اول: بیان مشاهدات و خاطرات سیاحان.....	۴۹
دوره دوم: الگو قرار دادن جنبه‌های آموزش و پرورش یک کشور توسط ...	۵۱
دوره سوم: دوره همکاری‌های فرهنگی بین کشورهای جهان.....	۵۷
دوره چهارم: توجه به نظام آموزش و پرورش به مثابه نهاد اجتماعی.....	۵۹
دوره پنجم: دوره کاربرد روش‌های علمی معمول در علوم اجتماعی.....	۶۲

فصل سوم: تعریف مفاهیم و اصطلاحات مطرح در قلمرو آموزش و پرورش تطبیقی.....

سیستم و فرایستم در آموزش و پرورش.....	۶۷
نظام آموزشی به مثابه یک سیستم اجتماعی.....	۷۱
خصوصیات نظام‌های متمرکز و غیرمتمرکز آموزشی.....	۷۴
آموزش و پرورش و توسعه.....	۸۰

۸۳.....	نقش آموزش و پرورش در رشد و توسعه اقتصادی
۸۵.....	آموزش پیش دبستانی
۸۶.....	آموزش ابتدایی
۸۷.....	دوره تحصیلی راهنمایی
۸۸.....	آموزش متوسطه
۹۰.....	آموزش عالی
۹۲.....	آموزش بزرگسالان
۹۵.....	مدرسه خودگردان
۹۶.....	هزینه‌های آموزش و پرورش مشتمل بر هزینه‌های صریح تولید آموزش
۹۷.....	مفهوم توسعه انسانی

بخش دوم: بررسی وضعیت زیست محیطی، اقلیمی، تاریخی و سیاسی هفت کشور توسعه یافته

۱۰۰.....	کلیات مرتبط با کشورهای توسعه یافته
۱۰۱.....	فصل اول: مختصات ژاپن
۱۰۱.....	الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی ژاپن
۱۰۲.....	ب) پیشینه سیاسی و تاریخی ژاپن
۱۰۷.....	فصل دوم: مختصات انگلستان
۱۰۷.....	الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی انگلستان
۱۰۹.....	ب) پیشینه سیاسی و تاریخی انگلستان
۱۱۳.....	فصل سوم: مختصات استرالیا
۱۱۳.....	الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی استرالیا
۱۱۵.....	ب) پیشینه سیاسی و تاریخی استرالیا
۱۱۹.....	فصل چهارم: مختصات فرانسه

الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی فرانسه	۱۱۹
ب) پیشینه سیاسی و تاریخی فرانسه	۱۲۰
فصل پنجم: مختصات آلمان	
الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی آلمان	۱۲۳
ب) پیشینه سیاسی و تاریخی آلمان	۱۲۵
فصل ششم: مختصات امریکا	
الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی امریکا	۱۲۹
ب) پیشینه سیاسی و تاریخی امریکا	۱۳۰
فصل هفتم: مختصات سوئد	
الف) ویژگی‌های زیست محیطی و اقلیمی سوئد	۱۳۷
ب) پیشینه سیاسی و تاریخی سوئد	۱۳۸

بخش سوم: بررسی نظام آموزشی کشورها

فصل اول: نظام آموزشی ژاپن	
نقطه عطف تحول آموزش و پرورش ژاپن	۱۴۳
ساختار نظام اداری آموزش و پرورش	۱۴۴
سیستم آموزش و پرورش در ژاپن	۱۴۵
آموزش پیش دبستانی یا قبل از مدرسه	۱۴۸
تعلیمات ابتدایی و راهنمایی	۱۵۰
مدارس متوسطه	۱۵۱
مدارس کودکان استثنایی	۱۵۲
رویکرد آموزش عالی در ژاپن	۱۵۲
الف) ساختار آموزش سوم ژاپن	۱۵۴
ب) بین المللی سازی آموزش عالی	۱۵۵

۱۵۵		انواع مؤسسات آموزش عالی
۱۵۷		سیستم ارزشیابی دانشگاهی
۱۵۸		کتاب درسی مدارس ابتدایی و متوسطه
۱۵۹		آموزش ضمن خدمت و انواع آن
۱۶۰		مختصات معلمان
۱۶۳		فصل دوم: نظام آموزشی انگلستان
۱۶۳		سیستم آموزش و پرورش انگلستان
۱۶۴		آموزش پیش دبستانی یا قبل از مدرسه
۱۶۴		آموزش ابتدایی
۱۶۵		آموزش متوسطه
۱۶۸		نظام ارزشیابی تحصیلی
۱۷۰		آموزش عالی
۱۷۳		تربیت معلم
۱۷۵		آموزش بزرگسالان
۱۷۶		دوره‌های آموزش تکمیلی
۱۷۹		فصل سوم: نظام آموزشی استرالیا
۱۷۹		سیستم آموزش و پرورش استرالیا
۱۸۰		مدارس استرالیا
۱۸۰		آموزش پیش دبستانی و آمادگی
۱۸۱		آموزش ابتدایی
۱۸۱		دوره راهنمایی تحصیلی یا دوره اول متوسطه
۱۸۲		دبیرستان یا دوره دوم متوسطه
۱۸۲		ارزیابی آموزش مدرسه
۱۸۳		آموزش عالی

آموزش فنی و حرفه ای و کارآموزی ۱۸۶

تربیت معلم ۱۸۷

فصل چهارم: نظام آموزشی فرانسه ۱۹۱

سیستم آموزش و پرورش فرانسه ۱۹۱

آموزش پیش دبستانی ۱۹۲

آموزش ابتدایی و راهنمایی ۱۹۲

آموزش متوسطه ۱۹۴

آموزش عالی ۱۹۵

تربیت معلم ۱۹۷

آموزش ضمن خدمت ۱۹۸

فصل پنجم: نظام آموزشی آلمان ۲۰۱

آموزش پیش دبستانی ۲۰۱

آموزش ابتدایی ۲۰۱

آموزش متوسطه ۲۰۲

آموزش عالی ۲۰۶

آموزش فنی و حرفه ای ۲۰۸

آموزش بزرگسالان ۲۰۹

فصل ششم: نظام آموزشی آمریکا ۲۱۱

ساختار آموزشی ۲۱۱

آموزش پیش دبستانی و ابتدایی ۲۱۲

آموزش متوسطه ۲۱۲

آموزش فنی و حرفه ای ۲۱۳

آموزش عالی ۲۱۴

آموزش معلمان قبل از خدمت (تربیت معلم) ۲۱۶

۲۱۶	آموزش بزرگسالان
۲۱۹	فصل هفتم: نظام آموزشی سوئد
۲۱۹	آموزش پیش دبستانی
۲۱۹	آموزش ابتدایی
۲۲۰	آموزش متوسطه
۲۲۳	مراکز آموزش متوسطه مردمی
۲۲۴	آموزش عالی
۲۲۶	آموزش استثنایی
۲۲۶	آموزش معلمان
۲۲۷	آموزش ضمن خدمت
۲۲۷	آموزش بزرگسالان
۲۳۰	خلاصه
۲۳۱	منابع و مآخذ

پیشگفتار

گسترش دانش تطبیقی و مطالعات مقارنه‌ای تنها راهی است که زمینه‌ی مناسب را برای تحقق و عملی کردن آیه شریفه «قَبِّشْرُ عِبَادِ الدِّينِ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ»^۱ و انتخاب اقوی فراهم می‌شمارد. آنجا که در مصحف شریف آمده است در زندگی روزمره بدون امر تطبیق و مقایسه نمی‌توان تصمیم بهتری اتخاذ نمود و روشی برای پیشبرد رضایت بخش امور انتخاب کرد. اهمیت بررسی‌های تطبیقی تا به آنجا پیش رفته است که اندیشمندان مراکز تعلیم و تربیت بین‌المللی بر ضرورت ایجاد بررسی‌های تطبیقی به مثابه رشته‌ی نوین علمی در مؤسسات آموزش عالی و دانشگاه‌ها در سطوح بالای تحصیلات تکمیلی تأکید می‌ورزند و این تأکید از اهمیت کار و نقش محققان این رشته‌ی علمی در معرفی نظام‌های آموزشی موفق جهان، شناخت مسایل آموزش و پرورش، معرفی نوآوری‌ها و روش‌های جدید در قلمرو آموزش و پرورش و دستاوردهای شگرت ناشی از آن حاصل شده است. بررسی تاریخ تحول نظام‌های آموزشی جهان نشان می‌دهد که جهت تحقق این امر اغلب کشورهای پیشرو از مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش بهره گرفته‌اند و از آن به عنوان شرط لازم برای طراحی نظام‌های آموزشی نوین یاد کرده‌اند و بر ضرورت تداوم چنین مطالعاتی قبل از اقدام به اصلاحات آموزشی و یا رفع مشکلات مطروحه در زمینه‌های مختلف تأکید می‌ورزند.

ضرورت موضوع حاضر ایجاب کرده است که این بحث در قالب دروس دانشگاهی تحت عنوان «آموزش و پرورش تطبیقی» برای دانشجویان علوم تربیتی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد ارائه شود. با توجه به کمبود منابع در این خصوص مولف در پی فرصت

مناسبی بود تا به تالیف مجموعه ای مناسب پردازد که خوانندگان را از سردرگمی به دلیل گستردگی مطالب مورد بحث، عوامل موثر بسیار در این موضوع و ارقام کمی و آمارهای موجود در هر زمینه برهاند و محتوایی ارائه شود که زمینه تسلط و فراگیری کلیات و مختصات آموزش و پرورش تطبیقی را فراهم آورد که به لطف پروردگار این توفیق حاصل شد. «مباحث نو در آموزش و پرورش تطبیقی» عنوان کتابی است که هم اکنون در دست دارید و مشتمل بر سه بخش است که هر بخش در قالب فصول مختلف به ارائه مطالبی از عوامل سازنده نظام آموزشی و تحولات آنها و جنبه های تفاوت و تشابه سیستم های آموزشی پرداخته است. در کتاب حاضر که به عنوان منبع درس «آموزش و پرورش تطبیقی» و مطابق با سرفصل شورای عالی برنامه ریزی تالیف شده سعی بر آن بوده است که چهارچوب متناسبی با توجه به نیاز دانشجویان به منظور آشنایی با این زمینه علمی و نیز زمانبندی جلسات یک ترم تحصیلی ارائه شود. لذا مجموعه حاضر ضمن دسترسی به برخی منابع جدید، استفاده از منابع خارجی به دلیل کمبود منابع در این خصوص، مدد جستن از متن های موجود، در نظر گرفتن اظهار نظر و رهنمودهای ارزنده همکاران و دانشجویان در قالبی جدید با محتوا، تقسیمات و سازماندهی متفاوت در چهارچوبی موجز، رسا و به دور از مباحث غیر ضروری و آمار و ارقام اضافی به رشته تحریر در آمده است. امید است که مورد توجه علاقه مندان و دانشجویان عزیز قرار بگیرد. از اساتید محترم و دانشجویان عزیز خواهشمند است نویسنده را از نقایص و کاستی هایی که احتمالا در آن ملاحظه می نمایند آگاه فرمایند که در چاپ های بعدی به رفع آنها اقدام نماید. در پایان لازم می دانم از تمامی کسانی که در تهیه این مجموعه نویسنده را یاری رسانده اند نهایت قدردانی و سپاس را به عمل آورم.

با آرزوی توفیق الهی

دکتر بهاره عزیزی نژاد

استادیار دانشگاه پیام نور